

Stichting Cultuurfonds
van de Bank
Nederlandse Gemeenten

19
Jaarverslag

beeldende kunst

multi-cultureel

film / video

exposities

bouwkunst

vormgeving

theater

literatuur

muziek

: (060. 555): 336. 665: 377. 85: 008: 252:

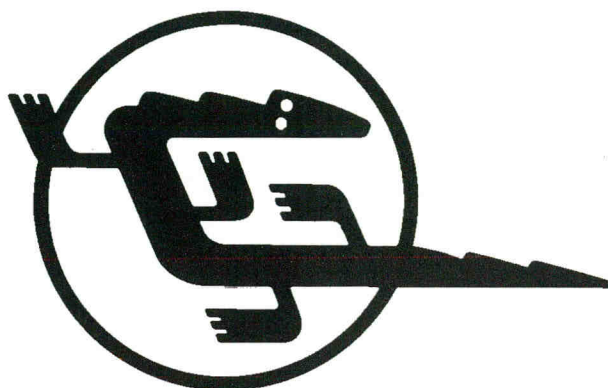
Stichting Cultuurfonds
van de Bank
Nederlandse Gemeenten

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

jaarverslag

Inhoud	Bestuur	5
	Algemeen	5
	VvK-prijs 1994	7
	Toegewezen subsidies	
	Zeeland Cultuurmaand	9
	Beeldende kunst in Wierden	9
	Stichting Complex Eindhoven	9
	Kunst op straat	9
	Thuis zijn in Kattenbroek	9
	Dag van het Atelier	10
	Nieuwkomers en Gewortelden	10
	Kunst te Kijk	10
	Banden	10
	Dichter aan huis	11
	Wereldkinderfestival	11
	Limburgs Straattheater Festival	12
	Een laatste groet	12
	Bizim Tiyatro	12
	Het Reispaleis	12
	Festival Indië/Indonesië	12
	RASA 25 jaar	12
	Schoolbegeleiding Allochtone Meisjes	13
	IULA Wereldcongres	13
	Racisme/Xenofobie	13
	Cultuur in Kleur	13
	Cultuur en Uiterlijk	13
	Intercultureel jongerentheater	14
	Prinses Christina Concours 1996	14
	Wereldtreffen	15
	Harmonie St. Michaël in Thorn	15
	Wandel für die Menschen	15
	Project gemeentelijke monumentencommissies	15
	Het Verlangen	15
	Op Steenworp Afstand	15
	Archiefolder	16
	Nederlands Noodgeld	16
	Ten slotte	16
	Werkgroep gemeentelijk beeldende kunstbeleid	16
	Balans	18
	Projecten	20
	Overzicht bijlagen	23
	Publicaties	23
	Jury-rapport VvK-prijs 1994	27

juli 1996

Samenstelling Bestuur	Mr. H.V. van Walsum	burgemeester van Delft, voorzitter
	Prof. dr. Th.M. Scholten	oud-voorzitter van de directie van de Robecogroep, vice-voorzitter
	Mr. S.J. Hartkamp	burgemeester van Sneek
	Mr. M.J. Haveman	burgemeester van Franekeradeel
	Mr. P.M.G.P. Janssens	burgemeester van Hoorn
	Drs. F.A.M. Kerckhaert	directeur Welzijn van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
	Mr. C.G.J. Rutten	burgemeester van Breda
P.B. Bouman	secretaris	

Secretariaat	F.J. de Zeeuw	Koninginnegracht 2
	C.Y. Hogetoorn	2514 AA Den Haag Postbus 30305 2500 GH Den Haag Telefoon: 070-3750520 Telefax: 070-3454743

Jaarverslag

Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten

- Bestuur** Voorzitter en vice-voorzitter worden benoemd door de Raad van Bestuur van de nv Bank Nederlandse Gemeenten; het bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten benoemt de vijf overige leden. Het bestuur van de Stichting voorziet in overleg met de Bank en de Vereniging in het secretariaat.
De samenstelling van het bestuur bleef in het verslagjaar ongewijzigd.
- Algemeen** Ter gelegenheid van haar 50-jarige bestaan in 1964 heeft de nv Bank Nederlandse Gemeenten de Stichting Cultuurfonds in het leven geroepen.
- Doelstelling** De statutaire doelstelling werd als volgt geformuleerd: het verdiepen en verbreiden van de kennis van de gemeentelijke activiteiten op het gebied van cultuur en wetenschap en het bevorderen van gemeentelijke activiteiten op dit gebied.
- Criteria** Het Cultuurfonds beperkt zich daarbij tot het financieel ondersteunen van culturele activiteiten
- die door een of meerdere gemeenten financieel of bestuurlijk worden gedragen;
en
  - die een uniek, bijzonder, experimenteel of voorbeeld-stellend karakter dragen voor andere gemeenten;
en
  - die een meer dan lokale uitstraling hebben;
en
  - die zodanig financieel zijn opgezet dat een bijdrage gerechtvaardigd is;
en
  - die niet gericht zijn op investeringen in materiële en/of personele kosten (dus geen restauraties, bouwsubsidies, kosten van inrichting en exploitatie, vaste personeelskosten van instellingen).

Voorzitter Van Walsum bij het kunstwerk van Eddy Stikkelorum.

VvK-prijs 1994

Op 26 april 1995 werd voor de tweede maal de VvK (Voorzieningsfonds voor Kunstenaars)-prijs uitgereikt, de prijs voor het beste kunstenaarsbeleid. Winnaar was ditmaal de Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten.

De tweejaarlijkse VvK-prijs is uniek in Nederland, omdat het de enige prijs is waarbij kunstenaars een overheid of instantie bekronen in plaats van andersom. De prijs wordt uitgereikt aan gemeenten, provincies en andere instellingen in het binnenlands bestuur die het beste kunstenaarsbeleid voeren vanuit het standpunt van de kunstenaar zelf.

Het Cultuurfonds kreeg de prijs voor zijn gehele beleid. Naar het oordeel van de jury 'ontplooit het Cultuurfonds vele succesvolle activiteiten om kunst in gemeentebeleid te integreren'. De tekst van het juryrapport is achterin het jaarverslag opgenomen.

De prijs bestaat uit een kunstwerk - deze maal gemaakt door Eddy Stikkelorum - en een concert.

De aanmoedigingsprijs ging naar de gemeente Stad Delden, die als kleine Twentse stad een actief en origineel kunstbeleid voert. Naar de mening van de jury doet deze gemeente meer aan kunst dan ze strikt genomen geacht wordt te doen.

Stad Delden laat zien hoe ook kleine gemeenten met bescheiden middelen toch interessante initiatieven kunnen ontplooiën. Dat verdient aanmoediging en navolging.

Toegewezen subsidies

---

beeldende kunst

Zeeland Cultuurmaand In het kader van Zeeland Cultuurmaand 1995 heeft de stichting Kunstitleen Zeeland een beeldende kunstproject gerealiseerd waarbij speciaal voor buitenlocaties gemaakte kunst centraal stond. Met behulp van verrassende visuele ingrepen voegden tien kunstenaars iets bijzonders toe aan het straatbeeld op diverse locaties in Zeeland.

Beeldende kunst in Wierden Om de oude dorpskern van de gemeente Wierden na de verbouwing van het gemeentehuis en de aanpassing van de omgeving te markeren, heeft de gemeente Wierden drie kunstenaars de opdracht gegeven een beeldende kunst ontwerp te schetsen. De kunstenaars hebben zich verdiept in de historische, sociaal culturele en stedenbouwkundige achtergrond van Wierden. In juni 1995 werden de ontwerpen tentoongesteld in het vernieuwde gemeentehuis. Door de actieve participatie van de bevolking bij de keuze van de kunstwerken in de openbare ruimte heeft het Cultuurfonds met het oog op de specifieke voorbeeldwerking besloten een bijdrage te verstrekken.

Stichting Complex Eindhoven In 1994 is door twee kunstenaars een ontwerp gepresenteerd voor de bouw van een kleine dertig ateliers in de gemeente Eindhoven die gedeeltelijk zijn gecombineerd met grotere en kleinere woon- en bedrijfsruimtes. Door het (her)gebruik van industriële producten en materialen uit de utiliteitsbouw is het ontwerp eenvoudig inpasbaar in een (bestaande) stedenbouwkundige context. De Stichting Complex hoopt hiermee een structurele bijdrage te leveren aan de ateliervoorziening. Het Cultuurfonds besloot met het oog op de landelijke uitstraling van dit project een bijdrage beschikbaar te stellen voor de voorbereidingskosten van de bouw van het ontwerp.

Kunst op straat Ter gelegenheid van het VNG-congres dat op 13 en 14 juni plaatsvond in Haarlem, werd het boek 'Haarlem 750 jaar Kunst op Straat' aangeboden door de Bank Nederlandse Gemeenten aan de deelnemers van het congres. Het boek bestaat onder meer uit enkele fiets- en wandelroutes waarbij men kennis kan maken met 'Kunst op Straat' in Haarlem. Naast de bijdrage die de BNG hiervoor beschikbaar stelde, heeft ook het Cultuurfonds een subsidie verleend.

film/video

Thuis zijn in Kattenbroek Het Cultuurfonds heeft een bijdrage geleverd voor een videofilm over de opzet en ontwikkeling van nieuwbouwwijken in het algemeen. De videofilm richt zich op gemeentebesturen, woningbouwcorporaties, bouwers, architecten, stedenbouwkundigen en studenten. In opdracht van de gemeente Amersfoort zijn inmiddels twee videofilms gemaakt over de nieuwbouwwijk Kattenbroek; één over het stedenbouwkundig concept, de tweede film kan gezien worden als een staalkaart van de bijzondere architectuur van de wijk.

Dag van het Atelier Stichting Atelierbeheer Slak in Arnhem heeft ter ere van het 30-jarige bestaan van de Stichting een documentaire-film gemaakt. De film is bedoeld om een beeld te geven van de werkwijze van kunstenaars en het werven en beheren van ateliers. De film werd gepresenteerd op 13 december 1995, de 'Dag van het Atelier'.

Nieuwkomers en Gewortelden De Dienst Kunsten van de gemeente Dordrecht wil in samenwerking met het Regionaal Centrum Buitenlanders een videodocumentaire produceren over de geschiedenis en de actualiteit van de migratie in Dordrecht. Doel van de film is om de kennis over het verleden van de stad te vergroten en deze informatie optimaal onder de bevolking te verspreiden vanuit de gedachte dat de kennis van het (eigen) verleden van nut kan zijn voor burgers en bestuurders.

Kunst te Kijk De Avro heeft een serie televisieprogramma's gemaakt onder de titel 'Kunst te Kijk' waarbij de kijker uitvoerig kennis kan maken met moderne beeldende kunst. Verscheidene gemeenten bepalen welke kunstvoorwerpen uit hun collectie voor het programma in aanmerking komen en stellen deze ter beschikking. Een week voor de opname wordt een tijdelijke expositie van de ter beschikking gestelde kunstvoorwerpen gerealiseerd. Op deze manier worden kunstwerken van het rijk en van de gemeenten onder de aandacht gebracht. De opbrengst van het programma komt in zijn geheel ten goede aan de gemeenten. De gemeenten zullen dit geld gebruiken om jonge kunstenaars in hun carrière te stimuleren.

De presentatie van 'Kunst te Kijk' wordt verzorgd door Cees van Drongelen, bijgestaan door drs. Liesbeth Brandt Corstius (directeur van het Museum voor Moderne Kunst te Arnhem) en de kunstenaar van wie werk een rol speelt in het programma. Op 25 februari 1995 vond de eerste opname plaats in de gemeente Enschede. Uit het bezoekersaantal bleek een zeer grote interesse voor dit project. Het is de bedoeling dat het programma meerdere seizoenen uitgezonden gaat worden.

literatuur

Banden In 1992 is de filosoof-kunstenaar René Seghers gestart met een audiovisueel-project onder de titel 'Banden'. Met zijn gedicht 'Onbestemd' reist de kunstenaar van Ierland naar Japan. Op een aantal plaatsen in diverse landen leest een inwoner het gedicht voor dat in zijn of haar eigen taal of dialect is vertaald. Dit wordt op video opgenomen. Naast de video-opnames worden er foto's gemaakt van willekeurig gekozen mensen in hun eigen omgeving. Een tentoonstelling van portretten van 508 mensen, verspreid over het hele continent, uit alle lagen van de bevolking, zullen uiteindelijk het echte gedicht vormen waarmee de kunstenaar wil laten zien hoe mensen dwars door de wereld in uiterlijk en taal met elkaar verbonden zijn.

Onbestemd luister ik
naar zijn mooie woorden,
gedragen door de wind
zeggen ze niets, ze zijn onbestemd,
ze verleiden de leegte.

Een aantal gemeenten waaronder 30 gemeenten in Nederland heeft het project ondersteund. In de gemeente Tilburg was een tentoonstelling ingericht voor het Siberische gedeelte van het project.

Deze tentoonstelling zal te zijner tijd in een aantal andere gemeenten te zien zijn.

Dichter aan huis Op 30 september en 1 oktober 1995 werd het derde Poëzie-weekend 'Dichter aan huis' in Den Haag gehouden. Doelstelling van Dichter aan huis is het bewerkstelligen van een directe persoonlijke confrontatie van het publiek met een veelheid van verschillende geaarde dichters. In de huizen van ruim vijftig Hagenaars lazen dichters uit Nederland en België hun werk voor.

Naast een festival voor kinderen van 8 tot 12 jaar was er bovendien in de Haagse Kunstkring een tentoonstelling georganiseerd onder de titel 'De Ideale Haagse Huiskamer'. Ter gelegenheid van Dichter aan huis 1995 ontvingen alle bezoekers een boek waarin gedichten van de deelnemende dichters en werk van de Haagse fotograaf Onno Meeter waren samengebracht.

Als ik Lees...

Harmonie

De afgelopen nacht
was er weer één
van een zeldzame
rekenkundige
perfectie

Mijn twee katten
en mijn vriendin
deelden met mij
de sponde

Tobias met vier benen
Sophie met drie
Nike met een tweetal
en ik met één

Wat is het leven
op onverwachte momenten
toch harmonieus

Adriaan Bontebal

Uit: 'Charmante jongen. Sportief tiep'.

Als ik lees
dan ben ik Jan en Alleman
en ook zijn zusje,
krijg ik slaag
van Dronken Vader
en links en rechts een kusje.

Als ik lees
dan ben ik mens en dier
en iets er tussenin,
ben ik kikker
ben ik prins
en ben ik Kleine Zeemeermin.

Als ik lees
dan ben ik ja en nee
en ben ik amen,
ben ik met de hele wereld samen
helemaal alleen.

Koos Meinderts

Uit: 'Dichter aan huis 1995'.

als
een
potvis
in de pispot
pist
heb je
een pispot
vol met potvispis

Karel Eijkman

Uit: 'Op blote voeten door de nacht'.

theater

Wereldkinderfestival In de maand juni vond het Wereld Kinderfestival 1995 plaats in de steden Utrecht, Amsterdam en Leeuwarden. Het doel van het festival is kinderen van 8 tot 14 jaar op speelse wijze kennis te laten maken met andere culturen door middel van theatervoorstellingen, dans, muziek, tentoonstellingen, en tal van andere activiteiten. Door de samenwerking met NOVIB heeft het festival de activiteiten kunnen uitbreiden. Traditiegetrouw werd de keuze van het festivalthema ingegeven door de actualiteit. In aansluiting op het thema van de Verenigde Naties voor 1995 werd de nadruk gelegd op onderwerpen als tolerantie en straatkinderen. Diverse scholen werden benaderd om een voorstelling of een andere activiteit voor te bereiden en uit te voeren.

Limburgs Straattheater Festival

Van 4 tot en met 13 augustus 1995 vond het inmiddels alweer 13e Limburgs Straattheater Festival plaats. Op een 40-tal locaties in voornamelijk Limburgse gemeenten werd door professionele straattheatergroepen en solisten uit de gehele wereld opgetreden. Het Limburgs Straattheater Festival is inmiddels een internationaal begrip geworden en het publieksbereik is zeer groot te noemen.

multi-cultureel

Een laatste groet. Uitvaart- en rouwrituelen in multi-cultureel Nederland

Met het boek 'Een laatste groet' wil de schrijfster Marrie Bot een beeld en een beschrijving geven van uitvaart- en rouwrituelen bij 10 bevolkingsgroepen. Vanuit de historie worden de ontwikkelingen van de rituelen weergegeven. Centraal in het boek staat de dood van 'de gewone burger, een dagelijks voorkomende gebeurtenis, die dus niet opvalt'. Marrie Bot heeft haar boek gebaseerd op de ruim 70 uitvaarten die zij heeft bijgewoond. Na onderzoek blijkt dat nauwkeurige beschrijvingen van rituelen rond de dood, geactualiseerd naar de situatie in Nederland, nauwelijks in de Nederlandse literatuur aan bod komen. Het boek zal in beginsel in augustus 1996 verschijnen.

Bizim Tiyatro

Eind april/begin mei 1995 heeft De Turkse Vrouwenvereniging in Eindhoven (ETKB) een eigengemaakte theaterproductie voorbereid onder de titel 'Bizim Tiyatro' die op diverse plaatsen in Eindhoven en in de provincie Noord-Brabant in 1995 werd uitgevoerd. Met dit project wilde de ETKB de identiteit van jongeren uit Turkije versterken waardoor zij op basis van gelijkwaardigheid kunnen participeren in de Nederlandse samenleving. Het theaterproject was vooral bedoeld voor jongens en meisjes in de leeftijd van 16 tot en met 25 jaar die afkomstig zijn uit Turkije.

Het Reispaleis

Onder de titel 'Het Reispaleis' heeft De stichting Opzoomerdag in het Museum van Volkenkunde te Rotterdam een permanente tentoonstelling ingericht waar kinderen op speelse wijze kennis kunnen maken met de vele verschillende culturen in hun stad. Aan de hand van voorwerpen in het museum kunnen kinderen op zoek gaan naar het verhaal dat bij diverse culturen hoort en waarbij van alles te beleven valt. Een denkbeeldig Rotterdams plein is het begin- en eindpunt van de rondreis. Deze educatieve tentoonstelling speelt in op de beleving en interesses van kinderen van nu en is bedoeld een aanzet te geven tot een positieve en evenwichtige beeldvorming bij kinderen over de eigen cultuur en die van anderen.

Festival Indië/Indonesië

In het kader van de viering van vijftig jaar Republiek Indonesië heeft van 29 november tot en met 9 december een festival plaatsgevonden in Den Haag. Nederlandse, Indische en Indonesische kunstenaars lieten tijdens dit festival zien hoe zij zich hebben laten inspireren door elkaars cultuur en hun gezamenlijke geschiedenis. In een veelzijdig programma kwamen toneel, muziek, dans, beeldende kunst, literatuur en film samen.

RASA 25 jaar

Het Intercultureel Centrum RASA in Utrecht heeft in het kader van haar 25-jarige bestaan haar jubileum gevierd in de maand oktober 1995. Naast de jubileumbundel 'RASA 25 jaar' met artikelen over de geschiedenis van RASA, de cultuurhistorische context, het huidige programmeringsbeleid en een blik op de toekomst, waren er voorstellingen en tentoonstellingen georganiseerd waarbij de RASA-programmering centraal stond.

Intercultureel Centrum RASA heeft zich in vijftig jaar ontwikkeld tot een wereldcultureel centrum dat zich qua programmering kan meten met soortgelijke centra in Amsterdam, Brussel, Parijs en Berlijn. RASA richt zich specifiek op niet-westerse kunst en cultuur en interculturele uitwisseling.

Schoolbegeleiding Allochtone Meisjes

Uit een samenwerkingsverband tussen het Centrum Buitenlanders Midden Nederland, Intercultureel Centrum RASA en het Schooladviescentrum in Utrecht is het idee ontstaan een culturele middag te organiseren voor allochtone en Nederlandse meisjes in het voortgezet onderwijs in de leeftijd van 14-17 jaar. Het doel van de middag is het versterken van de eigen culturele identiteit bij met name Marokkaanse meisjes en het stimuleren van een positieve beeldvorming voor Nederlandse meisjes. Voor de deelnemende scholen wordt een onderwijspakket ontwikkeld dat materiaal, tips en suggesties voor werkvormen bevat, die ter voorbereiding op de middag op school kunnen worden uitgevoerd.

IULA Wereldcongres

Van 3 tot 7 september organiseerde de Stichting IULA Wereldcongres Den Haag 1995 het 32e Wereldcongres onder de titel 'A world of municipalities'. 1500 afgevaardigden uit meer dan 100 landen hadden zich verzameld in het Nederlands Congresgebouw te Den Haag waar volop werd gediscussieerd over het versterken van de lokale besturen en het bevorderen van de samenwerking tussen lokale overheden en lokale gemeenschappen; de doelstelling die de IULA nastreeft. Het bestuur van het Cultuurfonds besloot een bijdrage te leveren in de vorm van een CD van het Haags Matrozenkoor met het IULA welkomstlied, als herinnering aan het congres.

Racisme/Xenofobie

Onder de titel 'Racisme/Xenofobie' organiseerde het Werkteater in nauwe samenwerking met het Europees Anti Armoede Netwerk Nederland (EAPN) 80 toneelvoorstellingen in Nederland. Het EAPN is een platform van Nederlandse zelforganisaties die zich bezig houden met het aandacht vragen voor en het bestrijden van armoede. De voorstellingen van het Werkteater waren gericht op een direct contact met specifieke doelgroepen. Organisaties van vluchtelingen, asielzoekers en migranten werden uitgenodigd om de voorstelling bij te wonen. Na afloop van een voorstelling vond een discussie plaats onder leiding van deskundigen van het EAPN. Met het thema wordt aangesloten op het besluit van de Europese Unie om 1994 uit te roepen tot het Jaar van actie tegen racisme en xenofobie.

Cultuur in Kleur

In april/mei 1995 organiseerde het Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking in Overijssel een multi-cultureel festival onder de titel 'Cultuur in Kleur' met als thema het Verre Oosten. De bewoners van acht Overijsselse steden en hun verzorgingsgebied konden tijdens dit festival kennis maken met het multi-culturele karakter van de Nederlandse samenleving. Film, dans, theater, muziek, tentoonstellingen en tal van educatieve programma's zorgden ervoor dat mensen van verschillende culturen dichter bij elkaar werden gebracht en stimuleerden de samenwerking tussen de verschillende bevolkingsgroepen, gemeenten en instellingen, zowel lokaal als provinciaal. Om een breed publiek te bereiken werd een boekje vervaardigd en zorgde een publiciteitscampagne voor de ondersteuning. Het festival sloot aan op de activiteiten rond de 50 jaar Bevrijding waarmee een extra dimensie aan het festival werd gegeven.

Cultuur en Uiterlijk

Op 5 november 1995 organiseerde het HIVOS comité in Utrecht een culturele middag met als thema 'Cultuur en Uiterlijk'. Muziek en dans, de invloed van kleding en uiterlijk, tentoonstellingen en een informatiemarkt waren enkele van de activiteiten waarbij de rol van cultuur en uiterlijk binnen de sociale en culturele identiteit van verschillende

groepen mensen werd uitgewerkt. Door middel van diverse projecten probeert het HIVOS gelden te verzamelen om culturele projecten in ontwikkelingslanden te stimuleren. Zo ondersteunde het HIVOS bijvoorbeeld een boekenbeurs in Zimbabwe waar boeken in de lokale talen werden uitgegeven.

Intercultureel jongerentheater

In een zestal plaatsen in Nederland wordt tussen 1994 en 1997 door de Stichting Artisjok in samenwerking met de Landelijke Hervormde Jeugdraad een aantal theaterproducties uitgevoerd met als doel de multiculturele samenwerking tussen jongeren en volwassenen te stimuleren. Onder leiding van professionele theatermakers werken jongeren tussen de 14 en 18 jaar van diverse culturele herkomst gezamenlijk aan een theatervoorstelling. Voor het seizoen 1995/1996 werden Tiel, Almere en Rotterdam geselecteerd als projectplaatsen. Onder het thema 'Culturele Identiteit, Jeugdcultuur en Racisme' werden met behulp van drie plaatselijke stuurgroepen drie theatervoorstellingen uitgevoerd.

muziek

Prinses Christina Concours 1996

Evenals in de afgelopen jaren besloot het bestuur van het Cultuurfonds als hoofdsponsor op te treden van de 27e editie van het Prinses Christina Concours (PCC) in de eerste maanden van 1996. Het PCC is een jaarlijks concours voor leerlingen van het algemeen voortgezet onderwijs, die zingen of een muziekinstrument bespelen. De Stichting PCC probeert hiermee te bereiken dat jonge mensen in de leeftijdscategorie van 12 tot ca. 19 jaar zich meer toeleggen op een klassieke muziekstudie en/of praktische muziekbeoefening.

Madeleen te Winkel ontvangt de prijs voor de beste begeleiding uit handen van H.K.H. Prinses Christina.

Wereldtreffen Op 22 en 23 september vond in Leeuwarden het muziekfestival 'Wereldtreffen 1995' plaats. In aansluiting op het thema van het Frysk Festival 1995: het gedicht 'Salut au Monde' van de Amerikaanse Dichter Walt Whitman, werd voor het Wereldtreffen de nadruk gelegd op het slagwerk. Alle continenten van de wereld waren vertegenwoordigd.

Harmonie St. Michaël in Thorn Met het steunen van dit project wil het Cultuurfonds, gezien het unieke karakter van twee topharmonieën in één gemeente, vooral een symbolische stimulans laten doorklinken. De beide harmonieën hebben voor een breed publiek haar kwaliteiten ten gehore gebracht. Het Cultuurfonds besloot een bijdrage te leveren aan de Stichting Huisvesting Harmonie St. Michaël ten behoeve van de nieuwe repetitieruimte.

diversen

Wandel für die Menschen Van 1 april tot en met 14 mei organiseerde stadsdeel Westerpark in Amsterdam een tentoonstelling over het hergebruik van industriële complexen. Onder de titel 'Wandel für die Menschen' werd aandacht gevraagd voor drie industriële monumenten die in het stadsdeel Westerpark liggen: de Graansilo op de strekdam in de Houthaven, het Machinepompegebouw op het Gemeente Waterleiding-terrein en de Westergasfabriek in het Westerpark. Door middel van deze tentoonstelling werd door het stadsdeel Westerpark een sleutel geboden voor het (internationale) netwerk van projecten voor een verantwoorde herbestemming van het industrieel erfgoed.

Project gemeentelijke monumentencommissies De Stichting Nationaal Contact Monumenten wil een onderzoek verrichten naar gemeentelijke monumentenzorg en gemeentelijke monumentencommissies. Het onderzoek bestaat uit verschillende fases waaronder een enquête, een cursus en contactbijeenkomsten. De eindrapportage zal worden gepresenteerd in de vorm van een rapport met aanbevelingen. De bedoeling is hiervoor een studiedag te organiseren die gewijd is aan de monumentenzorg waarbij leden van gemeentelijke monumentencommissies en ambtenaren van provincies en gemeenten worden uitgenodigd.

Het Verlangen De Stichting Kunst en Cultuur Noord-Holland heeft een kunst-educatieproject ontwikkeld dat gedurende de schooljaren '96/'97 en '97/'98 aan het basisonderwijs in Noord-Holland zal worden aangeboden. Ongeveer 180 scholen in 18 gemeenten kunnen aan dit project deelnemen. Onder het thema 'Het Verlangen' wordt voor de onder-, midden- en bovenbouw van het basisonderwijs lesmateriaal ontwikkeld waarbij leerlingen worden geconfronteerd met de zes kunstdisciplines: een theatervoorstelling, een concert, een dansproductie, een film, een literair produkt en een centraal opgestelde tentoonstelling van beeldende kunst.

Op Steenworp Afstand De Federatie van Musea in de provincie Groningen en de Christelijke Hogeschool Noord-Nederland hebben voor de derde keer het Schoolmuseumproject 1995 georganiseerd. Van 26 tot en met 30 juni konden de leerlingen van basisscholen circa 38 musea bezoeken. Het Schoolmuseumproject kreeg de titel 'Op Steenworp Afstand' waarmee verbanden werden getoond tussen het museum en de omgeving. Door middel van het in bruikleen geven van eenvoudige museumvoorwerpen (of replica's) werden de kinderen in de gelegenheid gesteld de verschillende voorwerpen te bestuderen.

Archief folder De Dienst Kunst en Cultuur van de gemeente Den Haag heeft een algemene folder voor archiefgebruikers vervaardigd met als doel de bekendheid met de diverse archiefinstellingen te vergroten. De folder wordt landelijk verspreid via openbare bibliotheken en informatiecentra van bijvoorbeeld gemeenten. De folder dient met name die personen aan te spreken, die nooit eerder een archief hebben bezocht.

Nederlands Noodgeld in de Tweede Wereldoorlog Onder de titel 'Nederlandse Noodgeld in de Tweede Wereldoorlog' is een publicatie verschenen van de heren A. Toele en H.W. Jacobi uitgegeven door Rijksmuseum Het Koninklijk Penningkabinet te Leiden en De Nederlandsche Bank te Amsterdam. Met deze publicatie wordt een beeld en een beschrijving gegeven van het noodgeld dat in ons land tijdens de Tweede Wereldoorlog is uitgegeven door provincies, gemeenten en bedrijven. De publicatie omvat een algemene inleiding, een catalogus en een verkorte lijst van biljetten met aanduiding van waarde of zeldzaamheid (voor verzamelaars). 138 gemeenten, 5 provincies en diverse bedrijven hebben medewerking verleend aan de totstandkoming van het project.

Ten slotte

In het verslagjaar werden 650 verzoeken om financiële steun voorgelegd, die niet gehonoreerd konden worden, omdat de activiteiten geen of onvoldoende realite hadden met de gemeentelijke culturele sfeer in algemene zin. Erkentelijkheid wordt betuigd aan de Raad van Bestuur van de nv Bank Nederlandse Gemeenten, die het Cultuurfonds financieel heeft gesteund en faciliteiten beschikbaar heeft gesteld ten behoeve van het secretariaat. Het bestuur van het Cultuurfonds is veel dank verschuldigd aan degenen die desgevraagd bereid waren met hun deskundigheid het werk van het fonds te ondersteunen, door zitting te nemen in werkgroepen en ad hoc commissies of daaraan te adviseren.

Werkgroep van het Cultuurfonds

Werkgroep gemeentelijk beeldende kunstbeleid

mr. S.J. Hartkamp	voorzitter, bestuurslid Stichting Cultuurfonds
drs. A.G.J. Entius	organisatie-adviseur
Y.G.J.M. Joris	directeur van het Kruithuis Museum voor hedendaagse kunst Den Bosch
drs. J.R.M. Magdelijns	hoofd afdeling monumentenzorg gemeente Deventer
J. Ritsema	oud-burgemeester van Bergen (NH)
A. van der Werff	kunstdeskundige
P.B. Bouman	secretaris

Vanuit de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten zijn de docenten E. Alexander en P.J. Pennings afwisselend betrokken bij de diverse projecten van de werkgroep.

balans

rekening van
baten en lasten

projecten

Balans per 31 december 1995

31-12-1995

31-12-1994

Activa		31-12-1995	31-12-1994
	nv Bank Nederlandse Gemeenten:		
	Beleggingsfonds	1.119.098	1.043.094
	Depositor rekening	400.000	-
	Rekening-courant	32.834	290.932
		1.551.932	1.334.026
	Vorderingen	29.000	-
	Te vorderen interest	1.003	21.054
		1.581.935	1.355.080

Rekening van baten en lasten over 1995

Baten		1995	1994
	Bijdrage nv Bank Nederlandse Gemeenten	450.000	1.450.000
	Opbrengst beleggingsfonds	134.530	63.168
	Interest depositor rekening	14.444	20.112
	Interest rekening-courant	2.838	2.635
	Vrijgevallen voorziening projecten	-	10.542
	Opbrengst verkoop boeken	373	4.129
	Overige opbrengsten	29.000	20.000
		631.185	1.570.586

Toelichting**Waarderingsgrondslagen**

De activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde tenzij anders is vermeld.

De vorderingen en schulden zijn vermeld in Nederlandse guldens.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Balans**Vorderingen f. 29.000**

Betreft een inmiddels retour ontvangen deel van een in 1991 verstrekte subsidie voor een project.

Beleggingsfonds f. 1.119.098

In 1994 is ter vermogensversterking van het Cultuurfonds door de BNG in het kader van het 80-jarige bestaan een bedrag van f. 1 miljoen ter beschikking gesteld. Dit fonds wordt beheerd door de BNG. De waarde van het fonds per 31 december 1995 bedroeg f. 1.119.098 als volgt te specificeren.

475 cert. Unilever à 225,50	107.113
25.000 warrants ING à 5,55	138.750
0 % lening BNG 1994-1998	871.807
liquide middelen	1.428
	1.119.098

Waardering: aandelen en warrants tegen beurskoers. De zero couponlening van BNG tegen uitgifteprijs vermeerderd met opgelopen rente.

Vermogen f. 1.169.786

De mutatie in het vermogen is als volgt:

	1995	1994
Vermogen per 1 januari 1995	1.121.821	73.087
Bij: voordelig saldo	47.965	1.048.734
Vermogen per 31 december	1.169.786	1.121.821

Het stichtingskapitaal bedraagt f. 50.000.

Voorziening projecten f. 404.450

		31-12-1995	31-12-1994
Passiva	Vermogen	1.169.786	1.121.821
	Voorziening projecten	404.450	228.000
	Crediteuren	7.699	5.259
		1.581.935	1.355.080

		1995	1994
Lasten	Projecten	538.771	455.766
	Algemene kosten	44.449	66.086
	Voordelig saldo	47.965	1.048.734
		631.185	1.570.586

Rekening van baten en lasten

Bijdrage nv Bank Nederlandse Gemeenten f. 450.000.

De jaarlijkse bijdrage is evenals in 1994 vastgesteld op f. 450.000.

In 1994 is een eenmalige extra bijdrage ad f. 1 miljoen ontvangen zoals hiernaast is toegelicht.

Algemene kosten f. 44.449

De specificatie is als volgt:

	1995	1994
Bestuurs- en secretariaatskosten	33.869	40.041
Porti	7.007	15.808
Kosten jaarverslag	3.573	10.237
	44.449	66.086

De kosten van het jaarverslag zijn gereduceerd omdat in 1995 het jaarverslag 1994 door de huisdrukkerij van BNG werd vervaardigd.

Overige opbrengsten f. 29.000

Hangt samen met de vordering op een project uit 1991.

Projecten

projectnaam

Incidentele steunverleningen:

In 1986 reeds bekende projecten: Historische vestingwerken Noord-Brabant
Historische vestingwerken Limburg

In 1990 reeds bekende projecten: Publicatie beeldende kunstbeleid Leeuwarden

In 1993 reeds bekende projecten: Gekleurde keuze
Theaterproject voor kinderen
Muziektheaterproductie Marthe
Documentaire over Mari Andriessen

In 1994 reeds bekende projecten: Stichting Beelden in Nederland
Gemeente Dordrecht
I am you
Stichting Achterstraat Hoorn
Stichting Arti-route
Prinses Christina Concours 1995
Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum
Stichting Glas
Stichting Samenwerkende Nederlandse Korenorganisaties
Stichting Kunst Mondiaal
Stichting Shifting Time
Het Noordbrabants Genootschap
Delft in een rolstoel
Dordrecht Culturele hoofdstad Zuid-Holland 1995

Nieuwe projecten: Zeeland Cultuurmaand
Beeldende kunst in Wierden
Stichting Complex Eindhoven
Kunst op straat
Thuis zijn in Kattenbroek
Dag van het Atelier
Nieuwkomers en Gewortelden
Kunst te Kijk
Banden
Dichter aan huis
Wereldkinderfestival
Limburgs Straattheater Festival
Een laatste groet
Bizim Tiyatro
Het Reispaleis
Festival Indië/Indonesië
RASA 25 jaar
Schoolbegeleiding Allochtone Meisjes
IULA Wereldcongres
Racisme/Xenofobie
Cultuur in Kleur
Cultuur en Uiterlijk
Intercultureel jongerentheater
Prinses Christina Concours 1996
Wereldtreffen
Harmonie St. Michaël in Thorn
Wandel für die Menschen
Project gemeentelijke monumentencommissies
Het Verlangen
Op Steenworp Afstand
Archiefolder
Nederlands noodgeld
Vereniging Kunsten '92 *
Delft 750-jaar/Culturele hoofdstad Zuid-Holland 1996 *

* Voor dit project werd in het verslagjaar een bijdrage beschikbaar gesteld.
De realisering ervan vindt in 1996 plaats.

Voorziening 1-1-1995	Uitgaven 1995	Dotatie	Voorziening Vrijval	Voorziening projecten 31-12-1995
2.500	-	-	-	2.500
2.500	-	-	-	2.500
7.500	7.500	-	-	-
7.500	-	-	-	7.500
1.000	-	-	-	1.000
10.000	-	-	-	10.000
25.000	25.000	-	-	-
10.000	-	-	-	10.000
1.000	-	-	-	1.000
10.000	1.000	-	-	9.000
10.000	10.000	-	-	-
2.000	-	-	-	2.000
50.000	50.000	-	-	-
25.000	25.000	-	-	-
15.000	-	-	-	15.000
15.000	-	-	-	15.000
10.000	-	-	-	10.000
500	-	-	-	500
6.000	3.000	-	-	3.000
1.500	-	-	-	1.500
16.000	16.000	-	-	-
-	-	5.000	-	5.000
-	-	10.000	-	10.000
-	17.821	17.821	-	-
-	10.000	10.000	-	-
-	10.000	10.000	-	-
-	1.000	1.000	-	-
-	-	7.500	-	7.500
-	15.000	100.000	-	85.000
-	-	3.000	-	3.000
-	6.000	6.000	-	-
-	15.000	15.000	-	-
-	25.000	25.000	-	-
-	-	10.000	-	10.000
-	-	2.750	-	2.750
-	15.000	15.000	-	-
-	-	10.000	-	10.000
-	3.000	5.000	-	2.000
-	-	4.200	-	4.200
-	12.000	12.000	-	-
-	10.000	10.000	-	-
-	-	10.000	-	10.000
-	1.000	2.500	-	1.500
-	-	12.000	-	12.000
-	50.000	100.000	-	50.000
-	10.000	10.000	-	-
-	5.000	5.000	-	-
-	9.000	9.000	-	-
-	5.000	5.000	-	-
-	-	25.000	-	25.000
-	5.000	5.000	-	-
-	-	1.000	-	1.000
-	-	15.000	-	15.000
-	-	10.000	-	10.000
-	-	50.000	-	50.000
		dotatie	vrijval	
		538.771	-	
228.000	362.321	538.771		404.450

overzicht
bijlagen

.....

publicaties

Overzicht bijlagen jaarverslag

Van 1977 tot en met 1994 zijn, met een enkele onderbreking, in de verslagen van de Stichting Cultuurfonds bijlagen opgenomen, waarin onderwerpen worden behandeld die van algemeen gemeentelijk cultureel belang mogen worden geacht.

Kunstuitleen waarheen?, drs. J. Walter, 1977.
Het muziekonderwijs in Nederland, dr. J. Daniskas en A.J.M. Smeets, 1978.
Kunstzinnige vorming in Nederland, drs. C.J. Post, 1980.
Het veel geroemde en vaak verguisde orkestbestel, mr. P. van den Bos, 1981.
Het Gemeentekrediet van België en zijn cultuurbeleid, Camille Swinnen, 1982.
Ruilen van BKR-werken tussen gemeenten, drs. J.M.J.G. Zoontjens, 1983.
Musea, de traditie van de vernieuwing, drs. P.J.A. van Mensch, 1984.
De gemeente en de beeldende kunst, C.J. de Ronde, 1986.
Gemeenten en archeologie, J.G.M. Kistemaker, 1987.
Kunst=Zinnige representatie, G.J.A. Mennen en M.M. Sijnesael, 1988 (separaat verkrijgbaar).
Buurtproject Hoorn-Noord. Sociale vernieuwing avant la lettre, C.J. Fock en H. Verschoor, 1989.
Openbare ruimte in wurggreep van commercie, Rainer Bullhorst, 1990.
Verkopen van kunst door musea, Bert Jansen, 1991.
Openluchttheaters in Nederland, Angelique Sterkman, 1992.
Kunstvandalisme, een veelal vergeten (ook verloren) zaak? H.F.E. Bentum, 1994.

Publicaties

Te bestellen bij het secretariaat

Een generaal tekenet Nederland, biografie en catalogus van het Nederlandse werk van Otto Howen (1774-1848).

Videofilm Kunst=Zinnige Representatie en bijbehorende folder.

Een museum met opzet, een leidraad bij het schrijven van een beleidsplan voor een museum, Miriam B.Tijmes en Piet Nieuwboer.

Te bestellen bij de uitgeverij van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten Nassaulaan 12, 2514 JS Den Haag

Plaatselijke bestuurlijke ontwikkelingen 1600-1988, een historisch bestuurskundig onderzoek in vier Noordhollandse gemeenten, J.C. Raadschelders, 1990.

Het staat op straat, straatmeubilair in Nederland, eindredactie A. Verver, 1990.

Over dit onderwerp is tevens een videofilm uitgebracht getiteld: 'Slechts op bezoek; een beeld-verhaal over steden en straatmeubilair'.

Landschappen van de dood, fotografie Bart Sorgedrager / tekst Ruud Spruit, 1993.

De Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten heeft ter bevordering van studies van algemeen belang voor het gemeentewezen van 1977 tot en met 1992 jaarlijks de gelegenheid open gesteld tot het verkrijgen van premies voor wetenschappelijke werkstukken, welke het resultaat zijn van deze studies. In deze scriptiereeks verschenen:

**Te bestellen bij de uitgeverij van de
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12, 2514 JS Den Haag**

Recallrecht in het licht van de representatie, A.C.P. van den Broek, 1978.

Enige privaatrechtelijke aspecten van de gemeentelijke onroerend-goedbelasting, J.P. Kruiemel, 1978.

De inrichting van de gemeentebegroting, G.J. Bakker, 1979.

Complementair bestuur en planning, F.M.J. Hendrickx, 1979.

Woningdifferentiatie en stadsvernieuwing in Amsterdam, H.Q. Meijer, 1979.

Besluitvormingsprocedures bij de stadsvernieuwing, F.A.M. van der Ham, 1979.

Wonen tussen wal en schip, H. van der Logt-Ebberink, 1980.

Onroerend-goedbelastingen, W.M. Bots en A.G.P.M. Maas, 1981.

Deeltijdarbeid; een probleem voor de organisatie?, L.J. van der Have, R.A. van Mill en G.K.W.F. de Vaynes van Brakell Buys, 1981.

Schadevergoeding ter zake van een beschikking, W.J.A. Vellekoop, 1981.

Iedereen kan met stenen gooien, G.J. de Vries, 1982.

Specifieke uitkeringen en de financiële zelfstandigheid van de gemeenten, J.L.M. van Wesemael, 1982.

Het karakter van openbaarheid, F. Suurmond, 1983.

Het bestemmingsplan en de zones van de Wet geluidhinder, A.B. Dalmijn, 1983.

Flexibiliteit van uitgaven en de gemeentelijke bezuinigingsstrategieën, G. Willering, 1984.

Onderzoek in het gemeentelijk spanningsveld, A.J. Ham, 1984.

De provinciale aanwijzing, N. Rigter, 1984.

Globaal bestemmingsplan en objectieve begrenzing, J.J. Driessen, 1985.

Machine of machinatie? De reorganisatie van het binnenlands bestuur, 1969-1983, P.W. Tops, 1985.

De gemeentelijke grondexploitatie, J.H.A.A. Prins, 1985.

De gemeentelijke autonomie: woorden maar geen daden? S. Poels, 1986.

Gemeentegrenzen in Nederland, een verkenning met aanbevelingen voor beleid, F.T.H. Stein, 1986.

Driehoeksoverleg, noodzakelijk forum voor een evenwichtig politiebeleid, H.F.M. Bouwmeister, 1986.

De Wet gemeenschappelijke regelingen: een oplossing voor de regionale problematiek?, K.I. van der Top, 1986.

Gemeentelijke woningbedrijven: opheffen of handhaven - een politieke keuze, P.J. Nagel, 1986.

Gemeentelijke eigen inkomsten en herindeling, A.G.H.J. de Jong, 1987.

Kan een gemeente failliet worden verklaard? I.P. de Groot, 1987.

De leefmilieuverordening, B.A.P.M. Achterbergh, 1987.

De gemeentesecretaris: zijn benoeming en positie in politiek perspectief, G.C. Weststeijn, 1988.

Administratief beroep en administratieve rechtspraak in de Wet op het basisonderwijs, W.M.B. Elferink, 1988.

Normering van nutsbedrijfwinst; winstpunt?, J.A.M. Baake, 1988.

Financieringsgedrag lagere overheid: falen van regulering, Th. Lieveer en B. Steiner, 1988.

Kostenverschillen bij waterleidingbedrijven. Een toepassing van de Property rightsbenadering bij de verklaring van kostenverschillen bij Nederlandse waterleidingbedrijven, J.H. Lindenbergh, 1989.

Het preventief en positief toezicht op het gemeentebestuur, G. Annink, 1989.

Schilderswijk: voorstel voor een bedrijfsvriendelijke aanpak in de stadsvernieuwing, H.W. de Wolff, 1989.

Verwaarlozing. Een kwalitatief onderzoek naar de afhandeling, V. Kennis, Th.M.H. van der Velden en F.C.P.P. Spierings, 1989.

Omgaan met planschadeverzoeken, P.L.J. Verhoef, 1990.

Flexibele arbeidsrelaties bij gemeenten, A.A. van Aalten, 1990.

De centrumfunctie van gemeenten, C. Liberton, 1990.

Het lange-termijn financieringsgedrag van gemeenten, A.D. Kraak, 1990.

Het spontane schorsings- en het spontane vernietigingsrecht van de Kroon krachtens de provincie- en gemeentewet, A.M.J. van Wijck, 1991.

Procesrechtelijke kritiek op het nieuwe verhaalsrecht in de ABW, P.N. van Schaik, 1991.

De brandweer: hoe sneller, hoe duurder? Een onderzoek naar het verband tussen opkomsttijden en kosten per inwoner van de gemeentelijke brandweer, J. Koornstra, 1992.

Geld speelt een rol. De effecten van het Bijdragenbesluit op milieuhandhaving, mevrouw A.W. Onneweer, 1992.

De volgende uitgaven werden door de Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten financieel ondersteund.

Van de publicaties die in de periode 1970-1985 financieel werden ondersteund is op aanvraag een overzicht verkrijgbaar bij het secretariaat.

Parkideeën en parkplannen, 1986. Uitgave Nederlandse vereniging voor tuinarchitectuur BNT.
Sloop of hergebruik, 1986. Uitgave Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnig Vorming (LOKV).

De stad als museum, 1986. Gezamenlijke uitgave van de Stichting JA Vormgevers te Tilburg en de Stichting Wonen te Amsterdam.

Schutters in Holland, kracht en zenuwen van de stad, 1987. Uitgave Frans Halsmuseum Haarlem.

De patriotten en de financiën van de Bataafse Republiek; Hollands krediet en de smalle marges voor een nieuw beleid (1795-1801), 1988. Uitgave Stichting Hollandse Historische Reeks.

Waar legwerk hangt, 1988. Uitgave Canaletto, Alphen aan den Rijn.

St. Nicolaas in de Nederlanden, 1988. Uitgave Museum van Gerwen-Lemmens, Valkenswaard.

De volgende uitgaven zijn als delen 1 t/m 12 verschenen in de reeks Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis. Uitgave De Walburg Pers Zutphen.

Strafrecht en criminaliteit, 1988.

Materiële cultuur: huisraad, kleding en bedrijfsgereedschap, 1988.

Historische geografie: landschap en nederzetting, 1989.

Stadsgeschiedenis, 1989.

Historische demografie: bevolkings- en gezinsgeschiedenis, 1991.

Onderwijsgeschiedenis, 1991.

Lokale bestuursgeschiedenis, 1992.

Vrouwengeschiedenis, 1992.

Dorpsgeschiedenis: bewoning en bewoners, 1992.

Fiscale bronnen: structuur en onderzoeksmogelijkheden, 1993.

Eliteonderzoek: rijkdom, macht en status in het verleden, 1993.

Sociale Zorg, 1994.

Spiegel der Zeilvaart, 13e jaargang, nr. 6, augustus 1989. Uitgave Stichting Spiegel der Zeilvaart.

Pleinen van Nederland, Ben de Vries, 1990. Uitgave Stichting Matrijs Utrecht.

Doe maar Dicht maar, 1990. Gedichten van middelbare scholieren. Uitgave Stichting Uitgeverij Xenon Groningen.

Natuurlijker groenbeheer in Nederlandse gemeenten, 1991. Uitgave VNG.

Marius van Beek, Beelden, 1991. Uitgeverij Van Spijk b.v. Venlo.

Monument van de Maand: Romaans bouwen in Friesland; Friese stinzen en staten; Gotisch bouwen in Friesland; Jonge bouwkunst in Friesland; Beschermd dorpsgezichten in Friesland; Renaissance in Friesland; Rococo in Friesland; Neo-gotische kerken in Friesland. (Deze 8 boekjes zijn in 1991 verschenen in de Monument van de Maand-reeks en uitgegeven door de gelijknamige Stichting te Leeuwarden).

Kamp Westerbork, inrichtingsplan kampterrein, 1990. Uitgave Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Hooghalen.

Op Water Gebouwd, 1991. Uitgave Culturele Raad Goes.

Rapport Evaluatie-onderzoek beeldende kunst in tien Zuidhollandse gemeenten, 1991. Uitgave Culturele Raad Zuid-Holland.

Doe maar Dicht maar, 1991/1992. Gedichten van middelbare scholieren. Uitgave Stichting Uitgeverij Xenon Groningen.

Gerrit Th. Rietveld, het volledige werk 1888-1964, Marijke Küper en Ida van Zijl. Uitgave Centraal museum Utrecht, 1992.

Monne de Miranda, een biografie, dr. G.W.B. Borrie. Uitgave sdu Uitgeverij Koninginnegracht, 1992.

Bouwen & Bewaren: S.J. Bouma, architect (1899-1959). Uitgave i.s.m. het instituut voor Kunst-, Architectuurgeschiedenis en Archeologie van de Rijksuniversiteit Groningen als publicatie bij de gelijknamige tentoonstelling in het Centrum voor Architectuur en Stedebouw te Groningen, 1992.
Videofilm muziek, over het samenspelproject. Uitgave Landelijke Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV), 1992.

Brabant bouwt in Baksteen, na-oorlogse architectuur in Noord-Brabant. Uitgave van Het Noord-brabants Genootschap 's-Hertogenbosch, 1993.

Jury-rapport van de VvK-prijs

De tweejaarlijkse VvK-prijs is uniek in Nederland. Het is de enige prijs waarbij kunstenaars een overheid of instantie bekronen in plaats van, zoals gebruikelijk, andersom. De VvK-prijs belooft gemeenten, provincies en andere instanties in het binnenlands bestuur die het beste kunstenaarsbeleid voeren, gezien vanuit het standpunt van de kunstenaars zelf. Het begrip 'kunstenaarsbeleid' werd door het bestuur van het VvK bewust ruim geformuleerd. In de bij de prijs behorende brochure wordt daarover het volgende gezegd:

Kunstenaarsbeleid is het beleid dat er op gericht is, voor kunstenaars de condities te scheppen waaronder zij tegen aanvaardbare voorwaarden kunst van goede kwaliteit kunnen produceren.

Bij die voorwaarden horen onder meer:

continuïteit in de beroepspraktijk,
aanvaardbare sociaal-economische voorwaarden waaronder kunstenaars hun beroep kunnen uitoefenen,
goede ontplooiings- en presentatiemogelijkheden waardoor kunstenaars in staat worden gesteld hun beroepsmatig werken verder uit te bouwen.

Daarbij gaat het niet om subsidies alleen. Gemeenten en gemeentelijke instellingen kunnen veel meer doen dan alleen het financieren van veelal tijdelijke projecten en evenementen. Wij zoeken naar vernieuwende en creatieve ideeën op het gebied van kunstenaarsbeleid, waarbij middelen worden gebruikt die niet zo direct voor de hand liggen. Dus praktijken die plaatshebben naast, of zelfs los van de gebruikelijke opdrachten-regelingen en andere reguliere 'kunst'-activiteiten. In 1992 was de Gemeente Hellevoetsluis de eerste winnaar. Vandaag wordt de prijs voor de tweede maal uitgereikt.

Maar liefst twee prijzen hebben we te vergeven. De eigenlijke VvK-prijs 1994 bestaat, naast de eer, uit een kunstwerk en een concert. Het kunstwerk werd deze keer gemaakt door Eddy Stikkelorum uit Den Haag; de muzikale prijs volgt later, op een in overleg met de winnaar vast te stellen plaats en tijd. De aanmoedigingsprijs, die dit jaar voor het eerst wordt uitgereikt, werd gemaakt door de Haagse kunstenaar Thomas Ankum.

Werkwijze

We hebben dit jaar veel inzendingen mogen ontvangen; de jury moest tweemaal bij elkaar komen voordat een definitieve keuze gemaakt kon worden. Voor de beoordeling werden dezelfde drie criteria gehanteerd, die ook bij de vorige VvK-prijs als richtlijn gebruikt werden.

Deze criteria, die in hun onderlinge samenhang bekeken werden, zijn:

de originaliteit van het initiatief;
samenhang met het overige beleid van de inzender;
de brede toepasbaarheid van de inzending, de mate waarin het voor anderen een voorbeeld kan zijn om het eigen kunstenaarsbeleid te verbeteren.

Voor de VvK-prijs is de kwaliteit van het beleid doorslaggevend, en niet de kwaliteit van de kunst. Dat wil niet zeggen, dat artistieke kwaliteit geen rol van betekenis speelt bij de beoordeling. Integendeel, er is wel degelijk ook gekeken naar wat beleid concreet oplevert in artistieke zin. Kunstenaarsbeleid immers, is beleid dat voor kunstenaars aanvaardbare voorwaarden schept, waardoor zij in de gelegenheid worden gesteld kunst van goede kwaliteit te produceren. In die zin is kunstenaarsbeleid - beleid waarbij de kunstenaar centraal staat - onlosmakelijk verbonden met kunstbeleid - beleid waarbij de kunst centraal staat. Vandaar dat de jury heeft gewerkt vanuit de overtuiging dat er wel *verschil* kan zijn tussen kunstbeleid en kunstenaarsbeleid, maar er nooit een werkelijke *tegenstelling* tussen beide bestaat.

Enkele bijzondere inzendingen

Alvorens in te gaan op de prijswinnaars, willen we nog even stilstaan bij een aantal serieuze kanshebbers. Zij kregen de prijs uiteindelijk niet, maar wij willen ze hier toch ook niet onvermeld laten.

Allereerst noemen wij de **gemeente Domburg**. De jury kende en waardeerde de activiteiten van de gemeente Domburg al voor de inzending binnen was. In deze Zeeuwse badplaats werden initiatieven ontplooid van welhaast nationale allure, om de gemeente meer cultureel aanzien te geven. Daarbij werd onder andere met succes ingehaakt op het Mondriaanjaar. Uiteindelijk vonden wij deze activiteiten echter te incidenteel en teveel op het toerisme gericht. Daar is op zichzelf niets tegen natuurlijk, maar het betekent wel, dat dit initiatief gerust zichzelf kan redden terwijl het de vraag is, in hoeverre hier sprake is van een echt 'kunstenaarsbeleid'.

Hetzelfde geldt in grote lijnen voor de inzending van de **gemeente Westerschouwen**. Met de naar verhouding groots opgezette 'Kunstschouw Westerschouwen', een tweedaagse en jaarlijkse terugkerende kunstmanifestatie, streefde deze recreatieve gemeente naar een beter cultureel klimaat en imago. Op zichzelf vinden wij het integreren van kunst met toerisme te waarderen. Daar staat tegenover, dat dergelijke initiatieven vaker voorkomen en Westerschouwen slaagt er niet in boven het gebruikelijke uit te stijgen. Ook dit is een project dat met steun van de plaatselijke horeca en middenstand zichzelf wel redden zal, terwijl het onduidelijk blijft in hoeverre ook *kunstenaars* er daadwerkelijk baat bij hebben.

De gemeente Tholen behoorde van meet af aan tot de meest serieuze kanshebbers. In 1988 besloot Tholen een actiever kunstbeleid dan voorheen te voeren. De gemeenteraad overwoog daarbij dat 'ook in tijden van krupper wordende financiële mogelijkheden de gemeentelijke overheid de taak heeft een bijdrage te leveren aan het scheppen van mogelijkheden voor eigentijdse vormen van kunst'. Behalve de zorg voor de toekomst van de kunst, werd ook het integreren van kunst in de samenleving tot beleidsdoel gemaakt. Zo werd bijvoorbeeld besloten om, los van de percentage-regelingen, in elk van de zeven kernen waaruit de gemeente bestaat, een kunstwerk te plaatsen en daarvoor opdrachten te verstrekken. De jury waardeert de inzet en de energie van deze inzender. In weerwil van economische tendensen, koos de gemeente Tholen er toch voor om meer in plaats van minder activiteiten op kunstgebied te ontplooiën, daarbij tegen de stroom inroeënd, in een omgeving waar dit soort initiatieven bepaald niet gebruikelijk zijn. De activiteiten van de gemeente Tholen voldoen zonder meer aan het criterium 'bredere toepasbaarheid'. De inzending voldoet echter onvoldoende aan het criterium 'originaliteit' om deze ook te kunnen bekronen.

Het Gezondheidscentrum voor Kunstenaars (Arbodienst van de GG&GD Amsterdam) dong al eerder mee naar de VvK-prijs. Dat leverde toen een eervolle vermelding met stip op, en ook nu willen wij dit initiatief met enige nadruk noemen. Houdings- of bewegingsklachten bij musici, dansers en acteurs, de gezondheidsrisico's van het werken met de giftige materialen waarmee beeldende kunstenaars en keramisten te maken hebben: in de reguliere medische zorg bestaat maar bar weinig aandacht voor dit soort typische 'beroepsziekten' van kunstenaars, ofschoon ze voor de betrokkenen ernstige gevolgen kunnen hebben. De drie bedrijfsartsen van het Gezondheidscentrum bieden kunstenaars en hun werkgevers curatieve adviezen, en gespecialiseerde medische zorg wanneer dat nodig is. Wij vinden dit waardevol en zinnig.

Nederland loopt op dit gebied sterk achter ten opzichte van het buitenland. Het is daarom tegelijk te prijzen en tekenend, dat dit de enige Arbodienst in Nederland is, die werk maakt van kunstenaars. En dat verdient nog steeds alle mogelijke vormen van aanmoediging en steun. Toch vonden wij de doelstellingen van Gezondheidscentrum met het oog op de toekomst nog te weinig concreet. Dat laatste is overigens te wijten aan de veranderende condities binnen de Arbowereld, en de onduidelijkheid die daarover heerst. Zo richt het centrum zich nu alleen op kunstenaars die bij een werkgever op de loonlijst staan, en is het onduidelijk hoe men zich in de toekomst tegenover individuele kunstenaars zal opstellen.

De winnaars

De aanmoedigingsprijs gaat naar de **gemeente Stad Delden**. Deze kleine Twentse stad voert een actief en origineel kunstbeleid. De projecten van de gemeente, die in nauwe samenwerking met de plaatselijke kunstenaars tot stand komen, kenmerken zich door hun diversiteit: een jaarlijkse grafiekmanifestatie, een kunstprijs, incidentele tentoonstellingen, kunst op scholen en meer van dat soort zaken.

Twee initiatieven springen vooral in het oog. Om te beginnen het besluit van de gemeenteraad om de gelden die vroeger besteed werden aan de voormalige BKR, blijvend te reserveren voor Deldense professionele kunstenaars, los van het reguliere 'kunstpotje' van de gemeente. Hierdoor worden kunstenaars in staat gesteld jaarlijks een evenement te organiseren. Op deze wijze werd in 1994 het project 'Stratenplan' gerealiseerd, een door kunstenaars ingerichte wandelroute in de oude stadskern. Een toeristische attractie, inderdaad, maar ditmaal door lokale, eigentijdse kunstenaars ontworpen en gerealiseerd.

Verder noemen wij het in samenwerking met de provincie tot stand gekomen project 'Perron 1': een in onbruik geraakt stationnetje, dat de functie kreeg van 'kunstzaal'. Kunstenaars uit binnen- en buitenland wordt hier de mogelijkheid geboden installaties te maken, die speciaal op deze opvallende maar ook moeilijke ruimte zijn toegesneden. Dat levert vaak verrassende exposities op.

De jury waardeert de hoge kwaliteit van het Deldense kunstbeleid en acht het bijzonder dat zo'n kleine gemeente op dit gebied zo ondernemend is. De gemeente doet meer aan kunst dan ze strikt genomen *geacht* wordt te doen. Het 'Stratenplan' legt de link tussen kunst en samenleving. Met 'Perron 1' geeft de gemeente blijk van gevoel voor samenhang: Deldense kunst en kunst van buiten Delden wisselen elkaar af en vloeien in elkaar over.

Bovendien is de samenwerking tussen gemeente en lokale kunstenaars opmerkelijk en de betrokkenheid van kunstenaars bij het tot stand komen en uitvoeren van beleid is groot. Deze inzending voldoet daarmee ruimschoots aan de door de jury gehanteerde definitie van 'goed kunstenaarsbeleid'. Ook het criterium 'bredere toepasbaarheid' laat weinig te wensen over. Delden laat zien hoe ook kleine gemeenten met bescheiden middelen, toch interessante initiatieven ontplooiën kunnen. Dat verdient aanmoediging.

De eigenlijke VvK-prijs 1994 kent de jury toe aan de **Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten**. Het Cultuurfonds dong mee naar de VvK-prijs met een andere prijs, namelijk de tweejaarlijkse prijsvraag 'Kunst=zinnige Representatie', een prijs voor artistieke relatiegeschenken.

Doel van dit bijzondere initiatief, dat ontwikkeld werd door de werkgroep 'Gemeentelijk Beeldende Kunstbeleid' van het Cultuurfonds, is 'het blijvend stimuleren van gemeenten om een opdracht te verstrekken aan een (plaatselijk) beeldend kunstenaar voor het maken van een kunstzinnig representatiegeschenk. Door bovendien de maker van het winnende object in de gelegenheid te stellen de prijs voor de volgende prijsvraag te maken, betekent dit weer een extra stimulant voor deze beeldend kunstenaar in de gemeente.' De prijs heeft er inmiddels toe geleid, dat een enigszins vastgelopen vormgeving op dit gebied nieuwe impulsen kreeg.

Wij zijn echter zo vrij geweest, de inzending in de vorm waarin zij werd ingediend naast ons neer te leggen. In plaats daarvan willen wij het Cultuurfonds bekronen voor zijn *gehele* beleid. Uiteraard met medeneming van het 'bijzonder initiatief' waarmee deze instelling zich voor de VvK-prijs inschreef.

Behalve het project 'Kunst=zinnige representatie', ontplooië het Cultuurfonds nog vele andere succesvolle activiteiten om kunst in gemeentebeleid te integreren. Ook waarderen wij de serieuze publikaties die het Cultuurfonds het licht doet zien: publikaties

waarvan de kwaliteit hoog is en waarbij, wat de onderwerpskeuze betreft, beslist niet altijd op safe gespeeld wordt. Het bereik van deze activiteiten is groot, de doorwerking ervan uitstekend. Eerder spraken wij onze waardering uit over gemeenten die uit zichzelf meer voor kunstenaars doen dan ze geacht worden te doen. Op het Cultuurfonds is een dergelijk oordeel van toepassing.

Het Cultuurfonds is een relatief omvangrijk instituut met een zeker nationaal belang, dat zich financieel wel het een en ander permitteren kan. De praktijk laat echter maar al te vaak zien, dat instellingen die vanuit zo'n uitgangspunt opereren, de gulden middenweg kiezen. Zich wel bewust van de landelijke aandacht die men ontvangt, tracht men dan de eigen deftigheid en status te waarborgen, of zelfs te vergroten, door slechts datgene te ondernemen wat men geacht wordt te doen en waarmee men scoren kan; projecten die goed liggen bij collega's, beleidsmakers en pers.

Zoniet het Cultuurfonds: ook projecten die wat minder makkelijk liggen in de pr-sfeer, worden aangepakt en vervolgens met zorg en aandacht uitgevoerd. Aan de andere kant is de opstelling ten opzichte van kunst nooit kritiekloos. Ook dit duidt erop, dat het Cultuurfonds oog voor kwaliteit heeft en dat het primair om kunst gaat en, wat meer is, om kunstenaars. Hierdoor verheft het Cultuurfonds zich boven datgene wat strikt genomen zijn taak is en onderscheidt zich daarmee in positieve zin van vergelijkbare organisaties. Het beleid van het Cultuurfonds, kortom, is naar de mening van de jury de VvK-prijs 1994 en de daarbij behorende felicitaties waard.

De jury van de VvK-prijs,

J. Ritsema   voorzitter
A. van IJperen   jury-lid
E. Terwindt   jury-lid

R. Mulder   directeur VvK
R. Strootman   jury-secretaris

vormgeving Marius Wagner Leusden
foto's Eric de Vries (pagina 6) Willem Vermaase (pagina 7) Peter van Mulken (pagina 14)
druk huisdrukkerij BNG Den Haag

95

jaarverslagen

multi-cultureel

bouwkunst

muziek

literatuur

exposities

Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten Koninginnegracht 2 Den Haag telefoon 070-3750520

vormgeving

film / video

theater

beeldende kunst

